

vrhe najvišjega drevja se vzdigne, cele široke stene ali zide pokriva in na dolge brajre se razpenja.

Vinska trta (*vitis vinifera*), spada po Lineju med tiste rastline, katerih obojni cvet ima 5 prašnih nitok in 1 pestič, tedaj v V. vrsto, I. red.

Plodni deli ali cvetlica obstoji iz čašice, venčeca, mednika in pestiča. Venčec s petimi listeki, zgolj kakor prezračne cevke, redi prašne nitke z svojim nježnim sokom in je naredi plodivne. V mokrem vremenu in mrazu prezračne cevke, ali venčni listeki oslabé, sok se skazi, cvet odpada, kar navadno imenujemo smod; če pa po vgodnih okolščinah kavernik ali celi ščopek cvetlic (poznejši grojzd) srečno ocvete, se plodnica spremeni v jagodo, v kateri je 5 trdih semen, razvije se jih vender komaj ena do 3. Semena so prav za prav namenjena za pomnoženje trte, ali umen človek si je drugih pomočkov iznašel, da spešneje želje doseže. Trs se namreč razun iz semena ali pešek izreja ali pomnožuje:

- a) iz semena ali pešek, kakor divje trte,
- b) iz očes ali popkov, že v starem času znano,
- c) po vlačencah (Ableger),
- d) po grobanju (Gruben),
- e) s ključki, kolči, mladikami, sajenicami, to so deli novih rozeg brez starega lesa, ali s koscem starega lesa, vsajeni v trsovnici ali naravnost v vinogradu,
- f) s cepljenjem ali popkanjem,
- g) po poganjkih iz korenja i. t. d. . . . Po širokem svetu še na več načinov.

(Dalje prihodnjič.)

Sadjoreja.

Sliva (češplja). Med vsem sadjem so slive skorej naj bolj vkusne in hasnovite, jih poraba mnogovrstna in zatoraj se že z njimi tudi mnogo trguje.

Pri vsem tem se vendar jih drevesa še ne oskrbujejo tako, kakor bi se merala. O tem se je sicer že mnogo govorilo in pisalo, mislim vendar, da ne bo škodilo, če se o tem spet nekaj natančnejšega pove, posebno to, kar smo izvedeli iz skušenj g. župnika Ribstein-a. Navadno je, da se slivino drevo pusti rasti kakor vsako drugo drevje tako, da je bolj podobno grmu, kakor lepemu sadnemu drevesu.

Naj bolj se to drevo plodi po pritlikah (t. j. po drevjčih, ktera korenje požene) ta pa se celo zanemarjajo; nikdor jih ne trebi ali prestavlja, temoč se pustijo rasti tam, kjer se iz zemlje podignejo. Da se vendar to drevo požlahiti, se ne sme pustiti na onem mestu, na katerem je iz korenja izrastlo, temoč se mora prestaviti in 4 leta poredoma dobro obrezati, da po takem dobi lep vrh in za tim še se mora vsako leto, kot vsako drugo sadovno drevo, dobro trebiti, t. j. morajo se nepotrebne, tanke vejice obrezavati in vse zadržavke (Schmarotzer) t. j. mahovje, gobe i. t. d. odstraniti.

Nadalje še moramo opomniti, da je zlo škodljivo, če se pri pobiranju zrelega sadu drevje zlo trese, kakor je na kmetih skoraj vsikdar navada; ali če se slive s palicami in raglicami z drevesa zbijajo; kder se tako ravna, tamo gotovo drugo leto menje priraste sada kot bi ga prirastlo, če se nebi tako hudo po drevesu mlatilo; vzrok je celo prost: po takem delu se odbijejo mnogi sadni popki in večkrat cele vejice, na katerih množina popkov sedi. Redko se zatoraj opazi, da bi sadovna drevesa po kmetih dve leti poredoma mnogo sadu prinesla, kder se sad z raglami z dreves zbijajo, in govor je že občen: „Lani je obrodilo, tedaj letos ne bode.“ Rečeno velja o vsakem sadovnem drevu, škodi vendar naj bolj slivam, kajti imajo naj bolj tanke vejice.

Naj bolje bi zatoraj bilo slive z rokami z dreves pobirati, kar je res nekoliko težavno, mudno in drago delo. Kteri vendar to stori, dobi vsako leto več, žlahnejših in lepših sliv. Župnik Ribstein trdi, da ga skušnje učijo, da če se slive z rokami z drevesa pobirajo, in drevesa poprek dobro obrezujejo in trebijo, se dobi vsako leto bolj vkusen in lepši sad.

Kako se morajo slive (češplje) sušiti, da ne dišijo po dimu in se zatoraj lože in za boljšo ceno prodajo je g. dr. Orel lepo popisal v „Novicah“ 16. januarja 1867 takole: Kdor hoče suhe češplje prodajati, naj jih ne suši na jamah, temveč v sušilnicah (pajštabah), kjer nič dima do njih ne pride. Tako jih suše po drugih krajih in lahko jih prodajajo, — za zakajeno blago pa se ne da dobra cena doseči. Na zublju (plamenu) in dimu sušene češplje niso za bolnike

zavolj duha po dimu. Razloček v ceni je zmiraj od 3 do 5 gold. pri vsakem centu, kakor kupci pripovedujejo. V sušilnicah sušene češplje se letos plačujejo po 16 do 18 gold. Pač lepa cena! Naj ona spodbada posestnike po priličnem prostoru zasaditi si kolikor mogoče češpljevega drevčija. Plačila za mali trud ne bo jim treba dolgo čakati.

(Čas je drevje trebiti.) Dokler so gosonice še v svojih gnjezdih ali celo še v jajččkih, jih naj lože obereš in zatežeš. Toraj naj se za to primerni čas, ki je ravno zdaj, ne zamuja. Oberite tedaj z drevja vse suho listje, naj so že posamezni listeki ali iz več listekov stkani šopki. Naj se ti ne zdi pretrudno pristavljati in prestavljati lestvico (lojtro), plaziti se po vejah, odščipovati gnjezda po skrajnih vejicah z drevesnimi škarjami odlamljati vejice, na katerih so obročki zalege požrešne kosmate gosonice. Nabrane in obrane zalege pa ne puščaj pod drevesom ali kde drugod ležati, ampak zasmodi vse ali pa v gnojnici vtopi. Ostrugaj tudi mah in staro skorjo, poreži suhe veje in pa jalove mladike. Hvalčno drevo ti tvoj trud z stoterim sadom povrne.

Spet ženkam nekaj.

Veste, drage ženke, kako se že majhna deklica lišpa: lasé gladi, robček na glavi popravlja, prah iz oblačila otepa, predpert in janjkico vravna itd. vse mora lično, gladko in snažno biti. To je prav, to je lepo, tega jim nikdo ne zameri. In ako že majhne deklice tako gledajo na snago in red na sebi in okoli sebe, koliko bolj še pa odraslene dekline, da svetu dopadajo!

Toda o tem naj niso le odraslene dekline, temuč tudi žene, to je tiste ženske, koje so že pod kapo — gospodinje — snagoljubne ne le na sebi, da so možu in domačim v izgled, prijazno-mile kot jutrajna zorja, marveč se naj ta snagoljubnost v celi hiši in okoli nje odlikuje tako, da bo z daleka videti: Tu stanujejo blage duše, snagoljubne Slovenke!

Ali je v resnici tudi tako? Je, hvala Bogu! pri mnogih ljubih Slovenkah. Al mora se žalibože tudi reči: da pri mnogih se naopak vidi in najde. Zato naj se nekoliko o nekterih rečeh opomni.

Pogledite naj prej v hišo. Al vidite koliko prahu na mizi in nesnagu po klopeh? Okna so vsa zanemarjena; rosa se na šipah redkokrat obriše, kar stori, da še celo les trohni, ker je vedno moker. Postelje se le v času, to je vsake kvatre poravnajo, zrašijo, posteljejo in z novimi rjuhami, prtí prevlečejo — kakor bi se vsak mesec storiti moralo.

Pajčevina seguje iz enega kota v drugega in pajki se debelijo in kraljujejo kakor nekdanj Mehikanski zeleni bog „Vielivuc!“ — Vse naj bo omito, snažno in lično, akoravno je prosta roba pohištvo.

Sedaj se pa podajmo v kuhinjo. Vsaka reč mora imeti svoj prostor, burklje in pomnjak svoj kot, lično oribani in omiti škafi svojo snažno klop za vodo s pokrivali, kropnjače, ranjgle, piskri, lonci svojo čisto polico, na kateri naj preobrnjeni in lepo oplaknjeni čakajo na prihodnjo rabo, da se znotrej ne ognuse ali pejševina ne naredi.

Nikoli naj ne bo nobenih ostankov v kotih, krajih, po skledah, loncih, rangljah ali kakoršni koli posodi od prejšnjih jedil. Okrozniki, taljeri, skleda se morajo oplakniti in s čisto snažno brisačo obrisati, da se mahovje in niti ne osuše na posodi, v katero se nova jed deva ali vsipuje, kar bi bilo močno odurno in naj se v ormaru zhranjujejo, ali pa v ličnem sklednjaku. Vsikdar se mora posoda pogledati, predno se kakošna jed va-njo dene: ali je čista ali ne.

Posebno pa pazite, drage ženke, po letu o vročinskem času, ko je mih kot živi panj, da jih ne spravite med jed; pa tudi nobene kebrove krače, bedre, ne! — Meso: govedino in svinino posebno skrivajte v hladnih krajih pred velikimi muhami, koje brž, ko se vsedejo na meso, že žive črviceke vcepljajo — ta gnjusoba, ta!

Ne česajte se v kuhinji — ali pa saj pazite, da ne bo lasi v juhi, kot bi se medved kopal! — Roke vam naj so vedno čiste,

Učite se rade, kakor nam je znano, da rade čitate. Glejte na vse, da bo v redu in snagi in vas hvalilo vaše delo, prikupilo Bogu in poštemu človeku, ker ne vete čega neveste bote. Nezameri nježni spol, da te iz kuhinje vkravji hlev peljam in pokažem veliko nesnago pa tudi nered. Glej, tu vidiš svilnatih robcey, hočem reči: pajčevine, da me je strah vstopiti. Ko ljubi živinici krme v jasle vržeš (kaj